

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת שלי טל מירון

4002/25/פ

הצעת חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון – גירושין אזרחיים), התשפ"ד–2023

1. תיקון סעיף 2 בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג–1953¹, בסעיף 2, אחרי "על פי דין תורה" יבוא "למעט סיום ברית נישואין של יהודים שנישאו שלא על פי דין תורה, מחוץ לגבולות מדינת ישראל, אשר יתבצע בבית המשפט לענייני משפחה."

דברי הסבר

סעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג–1953, קובע כי לבית הדין הרבני יש סמכות ייחודית בענייני נישואין וגירושין של יהודים אזרחי המדינה או תושביה, בישראל. משכך, ישנם אזרחים יהודים הנישאים בחו"ל ונחשבים לנשואים לאור כללי המשפט הבין-לאומי הפרטי – בין אם נישאו טרם הגעתם לישראל, ובין אם טסו למדינה אחרת לשם הנישואין האזרחיים בלבד. אפשרות זו מהווה מסלול עקיף שבו בוחרים אזרחים מן השורה, כדי להקים משפחה במדינת ישראל, בהתאם לאידיאולוגיה האישית שלהם או בהתאם לנסיבות חייהם.

ואולם, בבואם לסיים את ברית הנישואין, מתבקשים הם להתגרש בבית הדין הרבני, על אף שלא נישאו כדת משה וישראל. מתוך הפסיקה המרובה בעניין עולה כי סמכות ייחודית זו ניתנה לבית הדין הרבני עקב מושג שנקרא "ספק נישואין". קרי, החשש כי הטקס החלופי שביצע הזוג כלל מרכיבים של טקס אורתודוכסי, ולכן הזוג למעשה התקדש כדת משה וישראל. בית הדין הרבני אינו מוכן להסתכן שהזוג אכן התקדש כהלכה, גם אם בלי כוונה, ולכן דורש כי התרת הנישואין תיעשה בהתאם להלכה בטרם בואם של השניים בקשרים אחרים.

ראוי לציין כי מתן גט הוא מוצא אחרון מבחינת בית הדין הרבני. לעיתים קרובות, ידיעת עובדה זו אינה אלא "קלף מנצח" בידי צד שבקיא במגבלות המערכת, ומנצל אותן לטובתו האישית. לא זו אף זו, סמכות שיפוטית ייחודית כאמור, עומדת לרוב בסתירה לאידיאולוגיית הזוג, שכן הם בחרו להימנע מעירוב המערך הדתי בברית נשואיהם. חיובם להתגרש בבית הדין הרבני הוא הפרה של עקרון החופש

¹ ס"ח התשי"ג, עמ' 165.

מדת, ובהתאם, הפרה חמורה של סעיפים 1 ו-1א לחוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו.
אין הצדקה מספקת לחייב פרטים בחברה להגיע לדין בנוגע לגירושין בפני גוף שהם אינם מקבלים את
העקרון העומד ביסוד פעולתו. חיוב זה מייצר מצב אבסורדי שבו אותו בית הדין שלא מוכן להכיר
בנישואין שאינם הלכתיים, דורש לגרשם או להתיר נישואיהם בשל ספקות הלכתיים. כפועל יוצא מכך,
אזרחי ישראל נדרשים לעצב את חייהם בניגוד להשקפת עולמם, וכפי שמנחה את בית הדין הרבני.
מכיוון שבית הדין הרבני אינו עורך נישואין אזרחיים אין הוא אמור לשמש כגוף המוסמך לפרק
נישואין אלה.

הצעת החוק נועדה לחזק את ההגנה על חירויות הפרט שעל המדינה לקדש כמדינה דמוקרטית. מטרת
ההצעה היא להגשים את יכולתנו כפרטים בחברה לבחור כיצד להינשא וכיצד לסיים את הנישואין.
לפיכך, מוצע כי גירושין של זוג יהודים אשר באו בברית נישואין אזרחית מחוץ לישראל ונרשמו
במשרד הפנים כחוק, יתקיימו בבית המשפט לענייני משפחה.
הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יואל רזבוזוב וקבוצת חברי
הכנסת (פ/5026/20).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
א' בחשוון התשפ"ד (16.10.2023)